

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

04 Aralık 2016

3361 CHARLWOOD, David J. The impact of the
Çanakkale Muhar Dardanelles campaign on British policy towards the
030748 Arabs: how Gallipoli shaped the Hussein-McMahon
correspondence. *British Journal of Middle Eastern
Studies*, 42 ii (2015) pp. 241-252.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

04 Aralık 2016

4081 TAMARI, Salim. A "scientific expedition" to
Gallipoli: the Syrian-Palestinian intelligentsia and
the Ottoman campaign against Arab separatism.
Jerusalem Quarterly (Institute of Palestine Studies),
56-57 (2014) pp. 6-28. In the autumn of 1916, the
Ottoman leadership arranged to send an expedition
of writers, journalists, and religious scholars from
the Syrian provinces to visit the Dardanelles front.

Çanaklılar
Muharebeleri
030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

12 Subat 2017

8810 ARIOTTI, Kate. Australian prisoners of the Turks:
Ganabhalak Muh. negotiating culture clash in captivity. *Other fronts,
030748 other wars? First World War studies on the eve of
the centennial* / ed. Joachim Bürgschwentner,
Matthias Egger, Gunda Barth-Scalmani. Leiden:
Brill, 2014, (History of Warfare, 100), pp. 146-166.
World War I.

12 Subat 2017

8801 RICHTER, Heinz A. *Der Krieg im Südosten. Çanakkale Muh.*
Wiesbaden: Harrassowitz; Mainz: Rutzen, 2013 ⁰³⁰⁷⁴⁸
(Peleus, 65). 2 vols. 289;280 pp. Band 1.- Gallipoli *Makedonya*
1915; Band 2.- Makedonien 1915-1918. ₁₃₀₀₀₄

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

18 Subat 2017

17 Şubat 2017

030748 8788 BROADBENT, Harvey. *Defending Gallipoli: the Turkish story*. Carlton: Melbourne University Press, 2015. 306 pp.

8789 BROADBENT, Harvey. *Gallipoli: the Turkish defence. The story from the Turkish documents*. Carlton: Miegunyah Press, Melbourne University Publishing, 2015. 534 pp.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

12 Subat 2017

8794 FUNDER, Joshua. *Watson's pier*. Carlton:
Melbourne University Press, 2015. 290 pp. Stan
Watson was among the first ashore at Gallipoli on
25 April 1915, and survived battle, fear and disease
to build the pier at Anzac Cove from which so many
men later escaped.

Canakleale
Min
03-748

8856 TAMARI, Salim. A "scientific expedition" to
Gonakhlak Misk. Gallipoli: the Syrian-Palestinian intelligentsia and
030748 the Ottoman campaign against Arab separatism.
Jerusalem Quarterly (Institute of Palestine Studies),
56-57 (2014) pp. 6-28. In the autumn of 1916, the
Ottoman leadership arranged to send an expedition
of writers, journalists, and religious scholars from
the Syrian provinces to visit the Dardanelles front.

12 Subat 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

030748

DIA

ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

Tuncoku, Mete

A general evaluation of the Battle for Canakkale 91 years on .-- 2007 ISSN: 0254-8186 : Revue Internationale d'Histoire Militaire, vol. 87 pp. 195-200, (2007)

World War I | Ottoman Empire - 20th century | Military strategic studies - Ottoman Empire

8649 ÖZCAN, Gencer & ARZİK, Özüm. Haunting memories of the Great War: the Gallipoli victory commemorations in Turkey. *War and collapse: World War I and the Ottoman state*. Ed. M. Hakan Yavuz, with Feroz Ahmad. Salt Lake City: University of Utah Press, 2015, pp. 1240-1257. "The Çanakkale War of 1915 has remained the single Ottoman military victory that the Turkish authorities have been commemorating since the early days of the Republic."

21 Kasım 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

8510 STANLEY, Peter. *Die in battle, do not despair: the*
Indians on Gallipoli, 1915. Solihull: Helion, 2015 ^{Genelkurul Blok} 030748
(War and Military Culture in South Asia, 1757-1947,
3). 282 pp.

21 Kasım 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

8522 *Çanakkale Vaka.* *The Gallipoli Campaign: the Turkish perspective.* Ed.
Metin Gürcan and Robert Johnson. London:
Routledge, 2016. 224 pp.
030748

8515 UYAR, Mesut. *The Ottoman defence against the* *Çanakkale Vaka.*
Anzac landing, 25 April 1915. Sydney: Big Sky *030748*
Publishing, 2015 (Australian Army Campaign Series,
16). 181 pp.

21 Kasım 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKUMAN

16729 TAMARI, Salim. A "scientific expedition" to
Gallipoli: the Syrian-Palestinian intelligentsia and
the Ottoman campaign against Arab separatism.
Jerusalem Quarterly (Institute of Palestine Studies),
56-57 (2014) pp. 6-28. In the autumn of 1916, the
Ottoman leadership arranged to send an expedition
of writers, journalists, and religious scholars from
the Syrian provinces to visit the Dardanelles front.

Gansilecek elde.
030748

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKUMAN

16607 BROADBENT, Harvey. *Defending Gallipoli: the* *Genelkurmay*
Turkish story. Carlton: Melbourne University Press, 030748
2015. 306 pp.

16608 BROADBENT, Harvey. *Gallipoli: the Turkish*
defence. The story from the Turkish documents.
Carlton: Miegunyah Press, Melbourne University
Publishing, 2015. 534 pp.

7490 TAMARI, Salim. A "scientific expedition" to
Gallipoli: the Syrian-Palestinian intelligentsia and
the Ottoman campaign against Arab separatism.
Jerusalem Quarterly (Institute of Palestine Studies),
56-57 (2014) pp. 6-28. In the autumn of 1916, the
Ottoman leadership arranged to send an expedition
of writers, journalists, and religious scholars from
the Syrian provinces to visit the Dardanelles front.

16619 MacLEOD, Jenny. *Gallipoli*. Oxford: Oxford
University Press, 2015. 247 pp. Battle, 1915.

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 16615 FUNDER, Joshua. *Watson's pier*. Carlton:
Melbourne University Press, 2015. 290 pp. Stan
Watson was among the first ashore at Gallipoli on
25 April 1915, and survived battle, fear and disease
to build the pier at Anzac Cove from which so many
men later escaped.
- 16616 GREY, Jeffrey. *The war with the Ottoman Empire*.
Melbourne: Oxford University Press, 2015
(Centenary History of Australia and the Great War,
2). 238 pp. Involvement of Australians and New
Zealanders in World War I.

Canakkale War.
030748

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SUNRA GELEN DOKUMAN

16718 ROGAN, Eugene. Gallipoli from both sides of the ^{Çanakkale} trenches. *Turkish Area Studies Review*, 25 (2015) ^{eski}
pp. 3-7. Abstract of 2015 John Martin Lecture, 030748
delivered at London School of Economics, 30th
January, 2015.

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Çeneblike Mah.
030748

16646 ARIOTTI, Kate. Australian prisoners of the Turks: negotiating culture clash in captivity. *Other fronts, other wars? First World War studies on the eve of the centennial*. Ed. Joachim Bürgschwentner, Matthias Egger, Gunda Barth-Scalmani. Leiden: Brill, 2014, (History of Warfare, 100), pp. 146-166. World War I.

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
ONRA GELEN DOKÜMAN

17164 STANLEY, Peter. *Die in battle, do not despair: the
Garahkale Miskar- Indians on Gallipoli, 1915.* Solihull: Helion, 2015
030748 (War and Military Culture in South Asia, 1757-1947,
3). 282 pp.

UYAR, Mesut. *The Ottoman defence against the Garahkale
Anzac landing, 25 April 1915.* Sydney: Big Sky
Publishing, 2015 (Australian Army Campaign Series, 030748
16). 181 pp.

HART, Peter. *Gallipoli.* London: Profile, 2011. *Garahkale Miskar.*
534 pp. 1915. Incorporates oral histories & written
memoirs from soldiers & sailors of all ranks. 030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Ocak 2019

16691 *Anzac battlefield: a Gallipoli landscape of war and
memory.* Ed. Antonio Sagona ... [et al.]. Cambridge:
Cambridge University Press, 2016. 268 pp.
Explores the transformation of Gallipoli's landscape
in Antiquity, during the First World War and in the
present day.

Garibaldini İlahi
P30748

01 Ocak 2019

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- Çanakkale Muharebeleri

26 MAYIS 1993

B - BİLDİRİLER

GÜZEL, Abdurrahman (Prof. Dr.), "Çanakkale Muharebelerinin Oluşturduğu Destanlar ve Diğer Halk Edebiyatı Mahsulleri", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı ve Trakya Üniversitesi Rektörlüğü, Siyasi ve Askeri Açından Çanakkale Muharebeleri Sempozyumu, 16-17 Mart 1986, Nara Kalesi / Çanakkale.

26 MAYIS 1993

GÜZEL, Abdurrahman (Prof. Dr.), "Ağıt ve Destanlarda Çanakkale Zaferi", Çanakkale Muharebeleri'nin Siyasi Sebep ve Neticeleri Sempozyumu, Çanakkale, 16 - 17 Mart 1987.

- Çanakkale Muharebe

10 NISAN 2005

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA BELEN DOKÜMAN

R50 Bataille des Dardanelles, 1914-1916. By Hérubel, Michel. Paris, 1998. Revue Historique des Armées, 212 (1998), pp.140-141 (F)

- Çanakkale Muharebeleri

İĞDEMİR, Uluğ. Atatürk ve Anzaklar. Atatürk and the Anzacs. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1978. (T.T.K. yayınları, XX, 6.)

6 ŞUBAT 1993

1202 HÉRUBEL, Michel. La bataille des Dardanelles, 1914-1916 ou La tragédie annoncée - document. Paris: Presses de la Cité, 1998. 261pp.

19 MART 2007

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA BELEN DOKÜMAN

11 OCAK 1996

05865 İĞDEMİR, Uluğ. Atatürk ve Anzaklar. Atatürk and the Anzacs. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1978. (T.T.K. yayınları, XX, 6.)

- Atatürk Anzaklar ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA BELEN DOKÜMAN

- ÇANAKKALE (HARBİ) Muharebeleri

LIDDLE, Peter. Men of Gallipoli: the Dardanelles and Gallipoli experience, August 1914 to January 1916. London: Allen Lane, 1976.

Gelibolu Nusancarı: Çanakkale ve Gelibolu Tecrübesi (Dersi), 1914 ten 1916 ya kadar.

16 ARALIK 1981

ÇANAKKALE MUHAREBELERİ
Desti: Nr./Sıfırı 23 A 15240
(Meşmed Belâl-ed-Dîn:) Harb-i-umûmide Çanakkale muharebât-i-berrîjesi. Qum-qal'e muharebâtî. İstanbul 1336 h. (=1920): Erkân-i-Harbîje Mektebi Matb. 51 S. [Türk.]
[Die Kämpfe bei Kumale/Dardanelles 1915.] (Erkân-i-Harbîje Mektebi kullîjâtî. 9.)

- 1122 ABENSUR-HAZAN, Laurence. Smyrne: évocation d'une échelle du Levant; XIXe-XXe siècles. Saint-Cyr-sur-Loire: Sutton, 2004. 127pp.
- 1123 AVCI, Cenk. The epic story of "HMASAE2". Istanbul: Nart, 2001. 112pp. [Naval operations in First World War Gallipoli campaign.]
- 1124 AVCI, Cenk. The skies of Gallipoli. Istanbul: Nart, 2000. 100pp. [First World War.]
- 1125 AVCI, Cenk. Thirteen leagues under the Dardanelles. Istanbul: Nart, 2002. 269pp. [Submarine operations in First World War Gallipoli campaign.]

Çanakkale Muharebeleri

- Çanakkale Muharebesi

4225 BLANCHARD, J. Les Dardanelles à la pointe d'Europe: le débarquement (25-30 avril 1915). *Revue Historique des Armées*, 1981 ii, pp.129-166

6 SUBAT 1993

- Çanakkale Muharebesi

BAYKAL, Hülya (Yrd. Doç. Dr.), "Çanakkale Deniz Harekâtı", *Marmaranın Sesi Dergisi*, 33, (1987), 16 - 17.

6 SUBAT 1993

Çanakkale Muharebesi

550 MORGAN, EDWARD P. "Dithers at the Dardanelles." *Collier's* 119 (My 10, '47) 21. National security of Turkey is still precarious, thus necessitating an army proportionately more than twice the size of the U.S. Army at its war-time peak.

01 TEMMUZ 1997

- Çanakkale Muharebesi

LAFFIN, John. *Damn the Dardanelles! The story of Gallipoli.* London: Osprey, 1980.

6 SUBAT 1993

- Çanakkale Muharebesi

TUNCOKU, Mete (Doç. Dr.), "Çanakkale Savaşlarının Siyasal Açısından Değerlendirilmesi", *Çanakkale Savaşlarının Askeri ve Siyasi Yönü Semineri*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 18 Mart 1986.

18 MAYIS 1993

ÇANAKKALE MUHAREBELEERİ 91-962423

Artuç, İbrahim, 1926-
1915 Çanakkale savaşı / İbrahim Artuç. --
1. baskı. -- Çağaloğlu, İstanbul : Kastes Yayınları, 1992.
394 p. : maps ; 20 cm. -- (Kastan Türk savaşları belgeseli)
Includes bibliographical references (p. 393-394).
ISBN 975-7639-47-8

21 TEMMUZ 1996

- Çanakkale Muharebesi

26 MAYIS 1993

BOYUNAĞA, Yılmaz (Öğr. Gör.), "Çanakkale Savaşı ve Atatürk", *Çanakkale Savaşı ve Atatürk Konferansı*, Samsun, 18 Mart 1987.

ÇANAKKALE SAVAŞLARI

956-07-ŞEN-D

Ektevletül- Osmâni- I, 230 v.d.

ilim dalı : TTM

27 AGUSTOS 1991

madde : Çanakkale Muharebesi

30747

- A. Br. : c. 1, s. 315-316
B. L. : c. 2, s. 2567-2569
F. A. : c. - , s. -
M. L. : c. 11, s. 136-137
T. A. : c. 21, s. 356-366

26 MAYIS 1993

- Çanakkale Muharebesi

ÖZDEMİR, Rifat (Dr.), "Çanakkale Zaferi Öncesi Osmanlı, Batı Mücadelesi", 18 Mart Çanakkale Zaferi ve Mehmet Akif Ersoy Sempozyumu, Elazığ, 18 Mart 1987, *Bildiriler*, 25.

05828 MURRAY, Joseph. *Call to arms: from Gallipoli to the Western Front.* London: W. Kimber, 1980.

Çanakkale Sav.

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

28 MAYIS 1993

05825 LIDDLE, Peter. Men of Gallipoli: the Dardanelles and Gallipoli experience. August 1914 to January 1916. London: Allen Lane, 1976.

Gelibolu
Çanakkale Savaşları

28 SUBAT 1994

ÇANAKKALE MUHAZEBELERİ 90-968760

Karatay, Baha Vefa.
Mehmetçilik ve Anzaklar / Baha Vefa
Karatay. -- 1. baskı. -- [Ankara] : Türkiye
İş Bankası, [1987]
255 p. : ill. ; 20 cm. -- (Türkiye İş
Bankası, Kültür yayınları ; genel yayın no.
283. Tarih dizisi ; 20)
Includes bibliographical references (p. 255).

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

ÇANAKKALE
ÇANAKKALE MUHAZEBELERİ

TUNCOKU, Mete (Doç. Dr.), "Çanakkale Muharebelerinin Türk ve Dünya Siyasi Tarihindeki Yeri", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı ve Trakya Üniversitesi, Rektörlüğü'nce Ortaklaşa Düzenlenen Siyasi ve Askeri Açından Çanakkale Muharebeleri Sempozyumu, Çanakkale, 16 Mart 1986.

23 HAZİRAN 1993

956.10743
ÇA.

IRUCA
Çanakkale'den hatıralar / prepared by Kadri Ener. - İstanbul: M.M.V. İstanbul Temsil Bürosu, 1954.
78 p., [25] p. of plates; 20 cm. - (M.M.V. İstanbul Temsil Bürosu yayınları; no. 2)

1. History, Turkey - 1876 - 1918 2. History, Ottoman Empire I. Ener, Kadri (prep.) II. (Series)

7455

Çanakkale Muharebeleri

10 SUBAT 1992

Bestel-Nr./Standort
27 A 18749

[Mehmed Nihâd Bursalî] Bursalî Mehmed Nihâd:
Büyük harbe Çanakkale seferi.
İstanbul: İlhamî-Fevzî Matb. 1926. 42 S. [Türk]
[Die Dardanellenschlacht 1915.]

01 MAYIS 1995

030748 2305. Artaç, İbrahim: 1915 Çanakkale savaşı / İbrahim Ar-
tuç. -- 1. baskı. -- İstanbul : Kastaş Yayınları, 1992. -- 394 S. :
MUNHAZEBE - Kt.
Inhalt: Die Dardanellenschlacht im Jahre 1915. -- Text türk.
ISBN 975-7639-47-8 32 A 6060

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

19 NISAN 1994

4600. Steel, Nigel: The battlefields of Gallipoli: then and now / Nigel Steel. - London : Cooper. 1990. - X, 246 S. :
III., Kt.
ISBN 0-85052-727-9 31 A 12380

956.10743
HA.Ç

Halis Bey

IRUCA
Çanakkale raporu / by Halis Bey. - İstanbul: [s.n.], 1975 (İstanbul: Eser Matbaası)
xx, 333 p. : ill. ; 19 cm.

1. History, Turkey - 1876 - 1918 2. History, Ottoman Empire I. Title

4421

Çanakkale Savaşı

(Muharebeleri)

Veli Ertan

18 KASIM 1992

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Milli Kültür
s.34, sf.32-34, Ank. 1982

26 MAYIS 1993

Çanakkale Muharebeleri

HALAÇOĞLU, Ahmet (Arş. Gör.), "I. Dünya Harbinde Türk Donanması ve Çanakkale Deniz Operasyonları", Çanakkale ve Mehmet Akif Ersoy Sempozyumu, Elazığ, 18 Mart 1987, Bildiriler, 21.

Çanakkale Muharebeleri

28 MAYIS 1993

HATİPOĞLU, Süleyman (Okt.), Salim Cöhçe (Okt.), "Çanakkale Zaferinin Türk Tarihi Açısından Bir Değerlendirilmesi", 18 Mart 1986, Çanakkale Zaferi Sempozyumu, Elazığ, 1986.

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Çanakkale Muharebeleri

18 MAYIS 1993

CÖHÇE,

Salim (Okt.), "Çanakkale Zaferinin Türk Tarih Açısından Bir Değerlendirmesi", Çanakkale Zaferi Sempozyumu, Elazığ, 1986.

4 TEM 2013

2153 TRAVERS, Tim. *Gallipoli 1915*. [New ed.]. Stroud: Tempus, 2004. 415pp. (A modest attempt to use Ottoman/Turkish sources [military archives in Ankara] for the first time to present a more balanced account.) [First published 2001. Reprinted 2009.]

Ganakkale Muharebesi

145 ERICKSON, Edward J. *Gallipoli: the Ottoman campaign*. Barnsley: Pen & Sword Military, 2010. 271pp. ("This is the campaign as the Turks understand it and it tells their story.")

Ganakkale Muharebesi

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

27 HAZ 2010

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

2080

Ganakkale

AHMAD, Feroz. The Unionist government and the Gallipoli campaign, 1915. *International Journal of Turkish Studies*, 14 i-ii (2008) pp.123-131. [Review article on two works by Murat Çulcu about newspaper reports of Gallipoli campaign.]

(A21)

GANAKKALE
(HARSI)

HOYT, Edwin P. *Disaster at the Dardanelles, 1915*. London: Barker, 1976.

Dardanelles'te Felaket,
1915.

MİLLÎ DEĞERLER SİSTEMİ

yetimize hayat imkânı yoktur. Bize âit olan, bize âit olması lâzım olan değerleri onarmağa doğru gideceğiz.

Mânevî değerlere dönmek bir irticâ değildir ve dîni değerlere dönmemiz elzemdir. Millî değerlerimizi de ihyâ etmek zorundayız. Materyalist tefekkür bunun aksini söylese de, hiç bir zaman sarsılmamalıyız. Millî şuur bize bu hareketi gerici-likten ayırma imkânı verir. Millî değerlere dönmek gericilik değildir.

Anlattıklarımızı toparlamak istersek. Eğer bir kuyruk devlet, kuyruk millet olarak yaşamak istemiyorsak millî değerler dediğimiz din, dil, târîh, örf, âdet ve güzel san'atlarımızı ihyâ etmek zorundayız.

Kubbealtı Akademi Mecmuası, yıl 7/3, 1978 İstanbul.

Notlar ve Tenkidler

ÇANAKKALE ZAFERİMİZ
ve
TÜRK EDEBİYATINDA ÇANAKKALE

F. A. TANSEL

Ölümünün onikinci yılı dolayısıyla
Prof. Dr. Fuad Köprülü (4 Aralık,
1890 - 28 Haziran, 1966)'nün aziz
hâtrasına!

Bozguna uğradığımız İtalya (Tirabulus) ve Balkan savaşlarından sonra, Almanya Türkiye ile müzâkere sonunda, 2 Ağustos, 1914'de ittifak andlaşması imzâlamıştır. 1914 Haziran'ı sonlarında Birinci Dünyâ Savaşı başlamadan önce, "Almanlar'ın Akdeniz'de bulunan *Goeben* ve *Breslav* harb gemileri, Almanya'nın harbe girmesiyle berâber İngilizler'in ta'kibine uğrayarak 10 Ağustos, 1914'de Çanakkale Boğazı'na sığındılar. Bu gemileri ta'kip eden İngiliz filosu ertesi günü Boğaz önüne geldiyse de, İngilizler'e Boğaz'dan geçmek müsâadesi verilmedi.,, Bu Alman gemileri satın alınmış, *Yavuz* ve *Midilli* adıyla Türk donanmasına katıldığı resmen bildirilmiştir. "Alman kumandan ve mürettibâtı gemilerde bırakılmıştı. Bu gemilere gelen Alman Amiralî Souchon, Türk donanmasına da kumandan ta'yin edildi. Alman Amiralî'nin, Türkiye'yi müttefik devletler tarafından harbe sokmak için ta'lim maksadıyla çıktığı Karadeniz'de Rus donanmasına ve limanlarına taarruz,, etmesi, Rusya, Fransa ve

Istanbul Üniversitesi Rektörlüğü
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

ÇANAKKALE ZAFERİ 90 YAŞINDA
(28 Mart-30 Eylül 2005)

(Kitap-Fotoğraf-Harita Kataloğu)

İSTANBUL-2005

SUNUŞ

Üniversitemiz her yıl olduğu gibi bu yıl da 41.Kütüphane haftası kutlamalarına “Elektronik Dergiler: Olanaklar-Sorunlar” konulu bir bilimsel toplantı bir de “Çanakkale Zaferi 90 Yaşında” adlı bir sergisiyle katılmaktadır.

Çanakkale Zaferi olmasaydı 41.Kütüphane Haftasını kutlayamazdık, diye düşünüyor; şehitlerimizi de, kütüphanecilerimizi de minnet ve sevgiyle anıyoruz.

Serginin ve toplantının hazırlanmasında emeği geçen elemanlarımıza teşekkür ediyorum.

Prof.Dr.Meral ALPAY
Daire Başkanı
23 Mart 2005

HMAS AE2 OPTIONS
2008 WORKSHOP
SCOPING PAPER

	Name	Position
Prepared By:	Peter Briggs	Chairman AE2CF

SCOPING PAPER

SIA/TINA Workshop on Future Management of HMAS AE2
Istanbul, 26-27 APRIL 2008

Some Options for the Future Management of HMAS AE2

Introduction

Background

1. After successfully breaching the Dardanelles defences on 25 April the Australian submarine HMAS AE2 was hit by shellfire from the Turkish torpedo boat Sultanhisar on 30 April 1915 and subsequently scuttled and sank after all of the crew escaped and were saved by Sultanhisar. AE2 lay on the bottom of the Sea of Marmora until it was located by the efforts of Selcuk Kolay in July 1998 and positively identified by a joint Turkish and Australian diving expedition in October 1998. Since that time there has been much effort expended by many people to resolve a satisfactory way ahead for the management of AE2.¹

Objectives of the Project

2. The AE2 Commemorative Foundation's (AE2CF) objectives are published on its website (www.submarineinstitute.com) and reflected in the constitution of the trust fund of the same name, operated by the Foundation. These objectives are reflected in the jointly agreed Memorandum of Understanding (MOU) entered into between the Turkish Institute of Nautical Archaeology (TINA) and the AE2CF in May 2006, a copy is included at Annex A to this paper. An extract is quoted below for ease of reference:

"Purpose of Co-operation between the Parties

The Objectives:

- To promote an understanding in Australia and Turkey of the submarine HMAS AE 2 role (1913-1915) in the Gallipoli campaign, as a basis for ongoing friendship and respect between the two nations.
- To achieve an outcome acceptable to both Parties as to how the wreck should be preserved and presented to the international public for the foreseeable future.

These Objectives are supported by activities to:

¹ For a more comprehensive background please consult the Strategy document on the AE2 website page of the Submarine Institute of Australia (www.submarineinstitute.com)

ساده

بایراق

ای نور ایچنده کوکده اوچان شانلی بایراغم !
 کلکون قاناتلرک نه یه عصیانله تتریور ؟
 آی - ییلدیز کله روحه غم ساله ، بن صاغم ،
 بن اولدم ، شوداهیه سندن نه ایستیور
 ای نور ایچنده کوکده اوچان شانلی بایراغم ؟

جنک پریمی

جنک، جنک زمانی کلدی. سکون اولدی. هایدی جنک..
 یر، کوک بتون قلیچلره ، شمشکلی طوپلره
 آرتق صاریلین ، عرشه قدر قان ، میک ورنک ،
 رنک ایستم . شفق بیه اولسون برآل یاره .
 جنک، جنک زمانی کلدی. سکون اولدی. هایدی جنک..

رده

وداع

برچیت یاننده سالانیور رنکلی چوره لر
 آقشام کونش باتارکن اوزاقلده ، ییلاده ...
 آق صاچلی کولکله ایدرکن بش اون نفر
 کوز باشلیله روحی صاران برحزین وداع
 برچیت یاننده سالانیور رنکلی چوره لر ...

پیاده لر

روزکاری برآله و کبی اک اوکده بایراغی
 کور دالغله آقدی آلایلر و فرقه لر .
 هر دالغه یوکسه لن ، بیوین بر ظفر داغی
 شکنده کولکدن چیقار قیوریلیر ، آقار
 اک اوکده برآله و کبی روزکاری بایراغی .

هلاک کولکله سنده

Canakkale Kuntül Emâre
 Destanı

THE LAST LETTER OF A MARTYR OF DARDANELLES

The author is a candidate reserve officer: Ethem. He was a student of senior class of the faculty of law at Istanbul and a teacher in the same time of a high school. He was assigned as volunteer in Dardanelles war. He wrote this letter and after got the rank of martyrdom.

(Photograph: War Magazine "Harp Mecmuası" 1915, Nr.22, Page 351)

My Dear Mother,

You are proud for giving birth to four soldiers. I received your letter full of advices, while sitting under a pear tree near by of a stream in the middle of the beautiful and green Divrin plain. My soul became enchanted of the green landscape and was also reinforced once more because of this letter. I read it and while reading, I got great great lessons. I read it again. I was glad to do such a beautiful and holy task. I opened my eyes and looked far. The green crops bending because of the wind seemed to me as saluting my mother's letter. All were bending towards me as a congratulation for my mother's letter.

I looked towards right side; tremendous pine trees at the bottom of a slope vere greeting me with a proper sound. I looked towards left side; the twittering stream smiling to me playing and foaming because of my mother's letter. I raised my head and I looked at the leaves of the tree under which I was resting. All were dancing and sharing my joy in order to make me aware. I looked to another branch: a beautiful nightingale was greeting me with its sweet voice and sharing my feelings by opening its thin beak.

During this moment, the orderly soldier came:

- Sir here is your tea, he said.
- Well I said. I took the cup and looked: it was milk with tea.
- I asked him: Mustafa from where did you get this milk?
- Sir, do you know the herd going near by the stream?
- Yes I said yes, how beautiful.
- I got it from the shepherd for 10 Turkish pennies.

Dear mother, a pure milk, without water for ten pennies coming from the sheep. I took it and drunk.

But I was thinking. I drunk the milk because of my mother's money; but my mother has no milk to drink; is it possible? Why Şevket doesn't drink?

The nightingale over me was shouting: "What we can do? It is your mother's destiny. If she was male, she could smell these flowers, drink this milk, see the bending of these crops, and see the slow flowing of the stream and hear its voices."

No worry for Şevket, he may see, perhaps much beautiful things.

But dear mother don't be sorry. I shall bring you here and show you this natural landscape. Şevket and Hilmi also will see because of you.

On the green side of this beautiful meadow my soldiers were doing the laundry. Some one with a beautiful voice, called the Moslems to prayer.

Oh my God, how beautiful was his voice echoing in the plain. Even the nightingale ceased singing. The crops became motionless, the stream also was silent. Everybody, everything, all creatures. Were listening this holy voice. The call to prayer was over. I washed myself with the water of the stream. We prayed together kneeling down on the beautiful green grass, I forgot the tumults and splendours of this World. I raised my hands, I looked up and I said:

"- Oh mighty God of the Turks! Oh the Creator of this singing bird, of this bleating sheep, of these kneeling green crops and grass and of these majestic mountains. Thou gave all these things to the Turks. Leave to them. For, such beauties are proper to the Turks who praise and believe to the mightiness of their God.

MEDICAL THEMES IN THE ANZAC-TURKISH CAMPAIGN 1915

John H. Pearn*

11 EYLÜL 2007

MADDE YATILMAZLIK
SONRA 10.00 DAKİKA

In the Military Museum of Turkey, *Askeri Müze*, in Istanbul, there are more than 30 galleries, depicting military campaigns spanning more than 2500 years of recorded warfare, and the great majority depicting the defence of Turkey itself. In one small room in one of those galleries is a cabinet in which are displayed some artefacts from ANZAC Cove, a one thousand metre-long stretch of shingle which curves south of the headland of *Arı Burnu* on the Gallipoli Peninsula.

A small plaque in that ANZAC cabinet reads:

"During the Dardanelles Wars [of 1915] when a million soldiers fought and half of them lost their lives; the allied forces understood that it was impossible to pass the strait."¹

The acronym ANZAC, the Australian and New Zealand Army Corps, refers to a campaign of eight months from the 25th April 1915 until the 20th December 1915, in which Australian and New Zealand soldiers held and then lost a bridgehead on the Gallipoli Peninsula in Turkey. Trivial in the perspective of European and of Turkish history, the ANZAC Campaign was nevertheless one defining point of nationhood for both Australia and New Zealand. The Australian war historian, Dr C.E.W. Bean, completed his epic two-volume analysis of the ANZAC Campaign with the words "In no unreal sense it was on the 25th April, 1915, that the consciousness of Australian nationhood was born."² The cost of that Campaign – fruitless from the perspective of the British forces, and tragic from the viewpoint of the Turks – was great. Some 146,700 allied servicemen³ and 118,000 Turkish soldiers⁴ were killed or injured.

Both nations were caught up in great affairs. The fighting soldiers of both nations were enmeshed in a fearful campaign of which the audit of history highlights the lesson that no effort to preserve an honourable peace is ever wasted. Sixty-five years after those events of 1915, the author was privileged to command the medical unit which provided the pivot for the collection, resuscitation and shelter of allied casualties on the beach at ANZAC Cove. Much was learnt concerning the technical lessons of military medicine in the context of that amphibious assault and lodgement – and its subsequent containment and repulse. This brief audit highlights some of the lessons from the first month of that campaign.

Background

Few outside central Europe anticipated that the Austro-Serbian conflict of 1914 would escalate into a war which was to engulf the world. At the outbreak of war in September 1914, the military forces of the British Empire, especially those of Australia, New Zealand, Canada and South Africa, each had only a small nucleus of permanent troops. Their previous campaigns – those of the

* Royal Children's Hospital, Qld./AUSTRALIA

T.C.
GNKUR.BŞK.LİĞİ
DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI
KÜLTÜR YAYINLARI TARİH DİZİSİ NO: 6

ÇANAKKALE SAVAŞLARI
80 NCİ YIL ARMAĞANI
"ÇANAKKALE SAVAŞLARI BİBLİYOGRAFYASI"

DM: 34356

MARINERİN
SONRA GELİR DÜĞÜMAN

12 EKİM 1995

DR.HÜSEYİN YILDIRIM
ÖĞ.KD.ÜTĞM.

A N K A R A
DZ.K.K.LİĞİ KARARGAH BASIMEVİ
1995

Kapak Resmi:
Öğ.Bnb. Erol MÜTERCİMLER
Arşivine Ait Olup İlk Defa Yayınlanmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa Hazretleri tarafından 4 kânûn-ı sâni 336 tarihiyle Hey'et-i Merkeziyeye çekilen telgraf sûretidir:

Sivas'tan Ankara'ya kadar devâm eden seyâhatimdeki müşâhedâtumuz bizlere cenâb-ı hâfız-ı hakîkinin inâyet-i Rabbâniyesi ile tecelli eden millî birliğimize müstenid teşkilât-ı milliyenin tamâmen tezâ'uf etmiş ve mukadderât-ı milleti tahlis için ve bi-hakkın şâyân-ı istinâd bir kuvvet ve kudret hâline gelmiş olduğunu ma'aş-şükran gösterdi. Vaz'iyet-i hâriciye bu azm ü vahdet-i milliye sâyesinde ve Erzurum ve Sivas Kongresi esâsâu dâiresinde menâfi'-i mülk ü millete müsâid bir şekle girmiştir. Mukaddes vahdetin ve azm ü imânımıza istinâden mutâlebât-ı meşrû'amızın te'mini gününe kadar kemâl-i sebât ile çalışılması ve bu beyânatımızdan köylülere kadar bütün milletin dahi haberdâr edilmesi ta'mîmen ricâ olunur¹⁴.

Mustafa Kemal Paşa bu telgrafını "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi" adına göndermiştir. Sivas'tan Ankara'ya yaptığı seyâhatinde¹⁵ tanrının yardımıyla kurulmuş bulunan teşkilâtın güçlenmiş olduğunu ve bir kuvvet ve kudret hâline geldiğini belirtmiştir. Ayrıca harici siyâseti azim ve millî birlik sayesinde ve Erzurum ve Sivas kongrelerinde tesbit edilen kararlarla vatan ve milletin menfaatlerine uygun bir şekle girdiğini ifade etmiştir. Bundan başka Mustafa Kemal Paşa meşru haklarımız sağlanıncaya kadar sebatla çalışılmasını istemekte ve bu beyanatının köylülere varıncaya kadar herkese bildirilmesini arzu etmektedir.

11 AGUSTOS 1993

BİRİNCİ YAYINLANMIŞTIR

BİRİNCİ GELİN DÖKÜMÜ

¹⁴ "Zemir'e Doğru", 7 kânûn-ı sâni 336, nr. 16, s. 9.

¹⁵ Bilindiği gibi Mustafa Kemal Paşa ve Hey'et-i Temsiliyeye 18 aralık 1919 sabahı Sivas'tan hareketle Kayseri, Hacıbektaş, Mucur, Kırşehir, Kaman ve Beynam yoluyla 27 aralık 1919 tarihinde Ankara'ya vâsıl olmuştur. Atatürk bu seyâhatinde devamlı halkla temas hâlinde olmuş ve zaman zaman toplantılar yapmıştır. Bk. Dr. Utkan Kocatürk, *Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi 1918-1938*, Ankara 1973, s. 93-94.

Türklük Araştırmaları Dergisi, sayı 2, 1986,
(Ankara), İstanbul-1987, s. 137-144.

Mehmet Akif Ersoy
Çanakkale Maharebeleri

MEHMET AKİF VE ÇANAKKALE SAVAŞI

MEHMET KAPLAN*

En mühim tariht hadiselere, onlara ait belgeler hattâ tarih kitapları, zamanla unutuldukları veya kayboldukları halde, onları sanatkârâne bir şekilde ifade eden destanlar, sözlü veya yazılı olarak bugüne kadar gelmişlerdir. Batı edebiyatlarında bunun en güzel örneği, *Ilyada ve Odise*, Türk edebiyatında ise *Oğuz Kağan Destanı*, *Manas Destanı*, *Dede Korkut Kitabı*'dir. Onların böyle, yüzlerce yıllık zaman mesafesini, gün ışığını aşarak bugüne gelebilmelerinin sebebi, güzel, sanatkârâne bir şekilde ifade edilmiş olmalarıdır.

Yakın Türk tarihinde Çanakkale savaşının önemini belirtmeğe gerek yoktur. Bu savaşa ait pek çok belge, hâtura, tariht araştırma vardır. Bunlar, hiç şüphesiz, hakikati anlatmaları bakımından çok faydalıdır. Fakat estetik bir değer taşımadıkları için, geniş okuyucu kitlesinin ilgi alanına girmemişlerdir. Buna mukabil, Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale savaşını tasvir eden şiiri, yazıldığı tarihten bugüne kadar bütün nesillere, o savaşın heyecanını yaşatmış ve onun tariht derin ve büyük mânâsını hatırlatmıştır. Bunun sebebi de hiç şüphesiz, bu şiirin taşımış olduğu estetik değerdir. Ben bu yazımda bu şiiri tahlil etmeğe ve estetik değerini ortaya koymağa çalışacağım.

Bu şiir, lise kitaplarına ve antolojilere tek başına, müstakil bir parça gibi alınır. Halbuki, bilindiği üzere bu şiir, "Asım" kitabının içinde yer alır ve kitabın bütününe bağlıdır. Az sonra, bu nokta üzerinde duracağım. Fakat böyle yapanlar, bir bakıma haklıdır, zira Çanakkale şiiri, kendi içinde bir bütündür. Nitekim Akif'in kendisi de bu şiiri bir çerçeve içine alarak, ona, kitabın bütününden ayrı bir hüviyet vermiştir. Lise kitapları ve antolojiler, nedense, genellikle şiirin son on mısraının sekizini atarlar. Akif, burada, Çanakkale şehitleri ile "şarkın en sevgili sultanı Selahaddin ile Kılıç Arslan arasında münasebet kurar. Bunun sebebi, Akif'in Çanakkale savaşına İslâmî bir mânâ vermesidir. Çanakkale savaşında Türkiye'ye hücum eden düşmanlar ehl-i salîbin devamıdır. Düşman "İslâmı kuşatmış boğuyor-ken" Mehmetçik "o demir çemberi göğsünde kırmıştır". Mehmetçik'in

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi merhum öğretim üyesi. (5 Mart 1915-23 Ocak 1986)

Pencikent duvarından: Sogd derebeyleri

biriydi. Şehir harabesinde 1947 yılından beri kazılar yapılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan kazılar neticesinde şehrin esas kısmının işgal ettiği sahanın 19 hektar olduğu anlaşılmıştır. Bu sahada evler, muhteşem saraylar, iki büyük tapınak, iş ve pazar meydana çıkarılmıştır. Şehir kuleli sur ile çevrilmiştir.

Pencikent, Araplar tarafından Maverayünnehr'in fethinin tamamlandığı 712-716 yıllarında Buhara ve Semerkand şehirleriyle beraber Horasan emirine tabi bir şehir sayılmıştır.

Pencikent şehrinin tarihi son yıllara kadar meçhuldü. Bu şehrin son feodalı olan Divastıç'ın Arap Emiri, Horasan Valisi Cerrah bin Abdullah'a 718 tarihinde yazdığı Arapça mektubun ve pek çok Soğd'ca vesikaların Mugkale kazılarında bulunmasıyla aydınlanmış oldu. Mugkale Divastıç'ın son sığınağı ve özel şatosu idi. İşte bu iki şehrin tarihi bu Divastıç'ın tarihi ile bağlıdır.

Divastıç, Arap dostu olan Tarhan'ın 710 yılında çıkan bir isyanda, katlinden sonra Türk hakanından aldığı Tarhan unvanı ile Pencikent'te oturup Gök Türk Hakanlığı'nın bir eyaleti olan Fergane ülkesini hakan namına 721 yılına kadar idare etmiştir.

Gök Türkler'in Soğdak seferleri de tam bu zamanlara (712-721) rastlamaktadır. Bu tarihlerde Orta Asya'da cereyan eden Türk-Arap mücadelesinde Pencikent feodalı Divastıç'ın Türkler tarafından bulunduğu anlaşılmaktadır. Taber'nin verdiği bilgiye göre Divastıç, Araplar'la savaşırken Kum ırmağı kıyısındaki Kum kalesinde (Mugkale civarında) öldürülmüştür. Gök Türk Hakanlığına dayanan Soğdlar, Araplar'a karşı sık sık ayaklanıyorlardı.

Pencikent feodalliğinin, şehrin kurulduğundan beri dahili idaresinde muhtar bulunduğu anlaşılmaktadır. Kazılarda bulunan sikkeler arasında «Penc efendisi» yazılı pek çok sikkeler bulunmuştur. Bu feodal-kralar arasında iki kadın melike (kraliçe) ye ait sikkeler vardır.

PENCİKENT YANIYOR

Pencikent şehri, Divastıç'ın ölümünden otuz yıl sonra Arap idaresine karşı ayaklanma bastırılırken tahrip edilmiş, yakılmıştır. Bu tahririn 750-760 yılları arasında vukua geldiği tahmin edilmektedir. 760 tarihli sikkelerin bulunması bu tahmini kuvvetlendirmektedir. Bununla beraber 720-722 olayları bu şehir üzerinde derin tesirler bırakmış olduğu şüphesizdir.

Pencikent tapınakları ve meskenlerinin duvarlarındaki resimler ve tahrip edilen heykellerin kalıntıları, güzel sanatlar tarihi bakımından çok büyük önem taşımaktadır. Bu resimler tutkallı boyalarla siva üzerine yapılmıştır. Heykeller sarı toprak (lös) ve ağaçtan yapılmıştır. Bu resim ve heykellerin konusunu Soğdlar'ın dinî tasavvur ve inançları, dinî törenleri, Soğd aristokrat zümresinin yaşayışları ve destanlar teşkil etmektedir.

Pencikent tapınaklarının hangi dine ait olduğu önemli bir mesele olarak tarihçiler arasında münakaşa edilmiştir. Bu konu üzerinde hâlâ da münakaşa edilmektedir.

VI-VII. asırlarda Orta Asya'da Hristiyanlık, Budizm, Zerdüşitizm ve Maniheizm dinlerini tutan muhtelif cemaatler vardı. Pencikent tapınağının Hristiyanlara ait olmadığı malumdur. Budizm'e de ait olamazdı, çünkü kazılarda Buda heykeli bulunmamıştır. Üstelik Semerkand halkının Budistler'e çok düşman olduğu 630 yıllarında bu şehirde bulunan Budist rahip Hüen-Çang tarafından görülmüştür. Bütün bu bilgilere göre, Pencikent tapınaklarının Maniheiztler'e ait olduğu anlaşılmaktadır.

Çanakkale Savaşlarında

Maydos Bombardımanı

Yazan: Çanakkale Savaşında Mükellef
Yzb. Op. Dr. Ömer Vasfi

MARDE ÇANAKKALE SAVAŞI
SONER SEYİT OKUMAN
22 MAYIS 2001

MAYDOS, şimdiki adıyla Eceabad, Çanakkale şehrinin karşısında sevimsiz bir kasabadır. Harpten evvel nüfusu tamamen Rumlar'dan ibaretti. Asker ve devlet memurlarından ve bazı ticaret erbabından başka Türk yoktu. Şehir Arıburnu'na ve dolayısıyla Saros körfezine yakındır. Çanakkale'de harp ihtimalleri belirdikten sonra bu kasaba birden bire ehemmiyet kazandı. Miralay Halil Sami Bey'in kumandasındaki dokuzuncu Çanakkale fırkasının merkezi oldu. Arıburnu ve Seddülbahir muntakasının, dolayısıyla Saros körfezi cenup kısmının müdafaasını üzerine alan bu fırka, müstahkem mevki kumandanı Cevad Paşa'nın emrine verildi. Birkaç ay sonra Mustafa Kemal Bey'in kumandasındaki 19. fırka buraya getirildi ve her iki fırka, Gelibolu'daki üçüncü kolordu kumandanı Esad Paşa'ya bağlandı. Mustafa Kemal Bey'in fırkası Maydos ile Arıburnu arasındaki bir köyü karargâh yaptı. Bu fırkaların alayları Arıburnu ve Seddülbahir'den Suvla körfezine kadar olan sahilde mevzi aldılar.

Maydos başlıca, biri uçak, diğeri Saros'tan aşırıta donanma mermileriyle olmak üzere, iki defa bombardıman edilmiştir. Bu olayların hakiki görgü şahidiyim.

Maydos, harekât merkezi olmak hasebiyle, şehrin küçük hastahanesi birdenbire ehemmiyet kesbetmiş ve tamamen askeri idare altına alınarak organize edilmişti. Vazifem, dokuzuncu fırkanın seyyar hastanesi operatörlüğüydü. Fakat geçici olarak Çanakkale merkez hastahanesinde çalıştırılıyordum.

Ocak ayının bir sabahı (1915), düşman donanmasının Seddülbahir, Orhaniye ve Kumkale istihkamlarını bombardıman etmesiyle harp fiilen başladı. Beni de derhal Maydos hastahanesine gönderdiler. Hastahanece, istihkâm cephaneliklerinin patlamasıyla husule gelen elli kadar ağır yaralı ile karşılaştım. Balkan Harbi'nde merhum Operatör Cemil Paşa'nın yanında çalışmış bulunduğum için şaşırmadan işe koyuldum, on beş, yirmi gün kadar bunlarla meşgul oldum. Şehrin üzerinde her gün düşman uçakları dolaşıyordu. Donanmadan uçurulan sabit balondaki râsıt, muntıkadaki hazırlıklardan haberdar oluyor ve kumandanlığa bildiriyordu. Bizde bir tek uçak dahi yoktu.

BOMBALAR PATLAMAYA BAŞLADI

Bir gün öğleden sonra uçaklar gene doluşmaya başladılar. Asker ve ahali bermutat seyre dalmıştı. Birdenbire şehrin için-

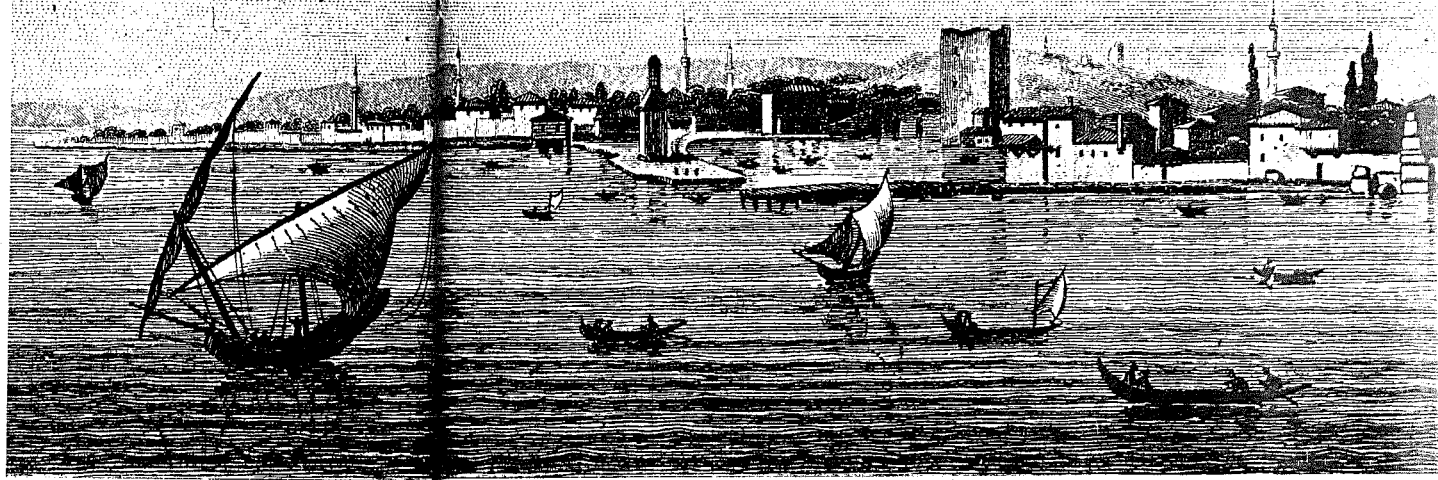
Önemli bir stratejik noktada bulunan ilimiz

Çanakkale

Yenilmemizle sonuçlanan I. Dünya Savaşı'nın en mühim zaferini Çanakkale topraklarında kazanmıştık.

Fotoğraflar: Dikmen Diköz

Gelibolu'nun 100 yıl önce yapılmış bir gravürü.

MADDE YAYINLANDIĞI TAN SONRA GELİR DOKÜMAN 22 MAYIS 2001

MALAZGİRT zaferinden sonra Anadolu'yu fetheden Türkler, Çanakkale bölgesine de akınlar yaptılar, fakat bölgeyi elde edemediler. Ancak XIV. yüzyılın ilk yıllarında Balıkesir bölgesinde kurulan Türk Karası Beyliği, Çanakkale'yi kesin şekilde aldı ve Türkleştirdi. Gene bu yüzyılın ilk yarısında Türkler, birçok kereler Çanakkale Boğazı'nı geçip Gelibolu Yarımadasına ve Rumeli'ne çıktılar. Karası beylerinin daha sonra Osmanlı hizmetine geçen komutanları Gelibolu akınlarını idare ettikleri gibi, bilhassa büyük Türk komutanı Aydınoğlu Umr Bey, 1332'de yanında Saruhan Beyi olduğu halde Gelibolu'yu kuşattı; 1341'de 250 parçalık donanması ile gene Gelibolu'yu kuşattı ise de düşüremedi; fakat Rumeli'nin çok içlerine kadar akınlar yaptı. 1342'de Karası Beyi de Gelibolu'ya geçti.

Osmanlılar, bu Türk seferlerinden sonra, gerçek bir fetih gayesiyle hareket et-

meye başladılar. Velihaht - Şehzade Süleyman Paşa, 1349'dan beri Gelibolu'ya ayak basmıştı; 1354'te yurt kurmak gayesiyle yarımada'ya çıktı ve bu havalıyı fethederek Osmanlı devletine kattı. Bu olay, Avrupa tarihinin de en önemli hâdiselerinden biridir. Türkler, böylece Rumeli'nde de yurt kurmuş oldular.

Bundan sonra Osmanlı Türkleri, Çanakkale Boğazı'na hâkim oldular. İstanbul'un fethinden sonra boğazlar üzerindeki Türk hâkimiyeti söz götürmez şekilde kesinleşti, Ege ve Karadeniz, Türk içdenizleri haline geldi. Bununla beraber, Çanakkale Boğazı, emsalsiz stratejik mevkiini kaybetmedi. Osmanlı Türkleri, zaman zaman burasını geniş ölçüde tahkim ettiler.

Son zamanlara kadar çevrenin önemli şehri Gelibolu idi. Gelibolu, İstanbul'un fethine kadar, Osmanlı büyük amirallığının de merkezi idi; Tanzimat'a kadar da kaptan paşaların idaresindeki Cezâir-i

Bahr-i Sefid (Akdeniz Adaları) eyaletinin merkezi kaldı. Tanzimat'tan sonra Biga bağımsız sancağı (vilâyeti) kuruldu. Sancağın merkezi, Çanakkale şehrine getirildi.

CEZÂİR-i BAHR-i SEFİD (= AKDENİZ ADALARI) VEYA KAPDÂN-I DERYÂ EYALETİ (Merkezi: Gelibolu)

Kapdân-ı deryâ hası (yıllık tahsisatı): 890 000 akça (takriben 7 175 000 TL.)

Eyaletin çıkardığı levent: 2 804

Eyaletin genişliği: 29 857 km².

Eyaletin sancak (= vilâyet) sayısı: 14

Eyaletin kapladığı arazi üzerinde bugün Türkiye'nin Çanakkale ve Kocaeli illeri ile Yunanistan'a ait Rodos ve On iki Ada, Asya Adaları (Midilli, Sakız vs.), İyonya Adaları (Korfu, Kefalonya vs.), Kiklad Adaları ve bir de Ağrıboz Adası bulunmaktadır.

BİGA (= ÇANAKKALE) MÜSTAKİL SANCAĞI (= VİLÂYETİ)

(1910'daki durumu)

Yüzölçümü: 6 600 km².

Nüfusu: 187 000

Nüfus kesafeti: Km²'ye 28 kişi.

Sancak merkezi: Çanakkale

Kaza sayısı: 6.

Çanakkale şehrini Türkler kurmuştur. Fâtih devrinde kurulup gelişen şehir, Gelibolu'nun yanında ikinci derecede kalmakla beraber, gittikçe kalkındı. Bu devirde ve son zamanlara kadar şehre «Kal'a-i Sultâniye» denirdi.

GELİBOLU'NUN TARİHİ

Gelibolu Çanakkale'den çok daha eski bir şehirdir. Adı, Yunanca «Kallipolis»'ten gelir. XV. yüzyılın büyük dini-tasavvufi yazarları Yazıcıoğlu Mehmed Efendi ile kardeşi Ahmed Bican, Gelibolu'da gömü-

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

cilt: X / sayı: 30, Kasım 1994, s.

p. 229.

03 ARALIK 1996

MADDE YATIRILMADAN
SONRA GELİR DOKÜMAN

Yeni Çağrı Matbaa ve Mücellithanesi Tel : 324 12 76 ANKARA

İÇİNDEKİLER

ÇANAKKALE DENİZ ZAFERİNİN 80. YIL KUTLAMALARI :

BAŞBAKANIMIZ SAYIN PROF. DR. TANSU ÇİLLER'İN KONUŞMASI	531
PROF. DR. ABDURRAHMAN GÜZEL : Onsekiz Mart 1995 Çanakkale Zaferi'nin 80. Yılında Millî Birlik ve Beraberlik	535
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI İLE ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ İŞBİRLİĞİYLE DÜZENLENEN "ÇANAKKALE ZAFERİNİN 80. YILDÖNÜMÜ SEMPOZYUMU" :	
ÇANAKKALE VALİSİ SAYIN HÜSNÜ TUĞLU'NUN Açış Konuşması	543
PROF. DR. BAYRAM KODAMAN : Harp, Büyük Devletler, Çanakkale Muharebeleri	547
PROF. DR. SÜLEYMAN HAYRİ BOLAY : Çanakkale Savaşlarının Kazanılmasında Manevî Gücün Rolü	553
PROF. DR. REFİK TURAN : Tarihi Seyir ve Çanakkale'de Değişen Tarih ..	559
DOÇ. DR. M. ALİ ÜNAL : Çanakkale Savaşları ve Sömürgeciliğin Sonu	567
DOÇ. DR. MUSTAFA SAFRAN : Bir Kahramanın Doğuşu, Çanakkale Savaşları ve Sonuçları	573
YRD. DOÇ. DR. HÜSAMETTİN ÖZTÜRK : Çanakkale Savaşlarının Millî Mücadelemize Etkisi	579
YRD. DOÇ. DR. HÜSEYİN AĞÇA : Tarihte Liderlik ve Çanakkale Zaferinde Liderler	589
YRD. DOÇ. DR. ALİ YAKICI : Çanakkale Savaşları Etrafında Oluşan Menkıbelerin Türk Folkloru İçindeki Yeri	599

Hayat Tarih Mecmua'sı, yıl: 8 / sayı: 2, 1. Mart 1972

s. 54-59. 0.1053

Çanakkale Savaşında Türk Denizcileri

YAZAN: ERKAN GÜRSAL

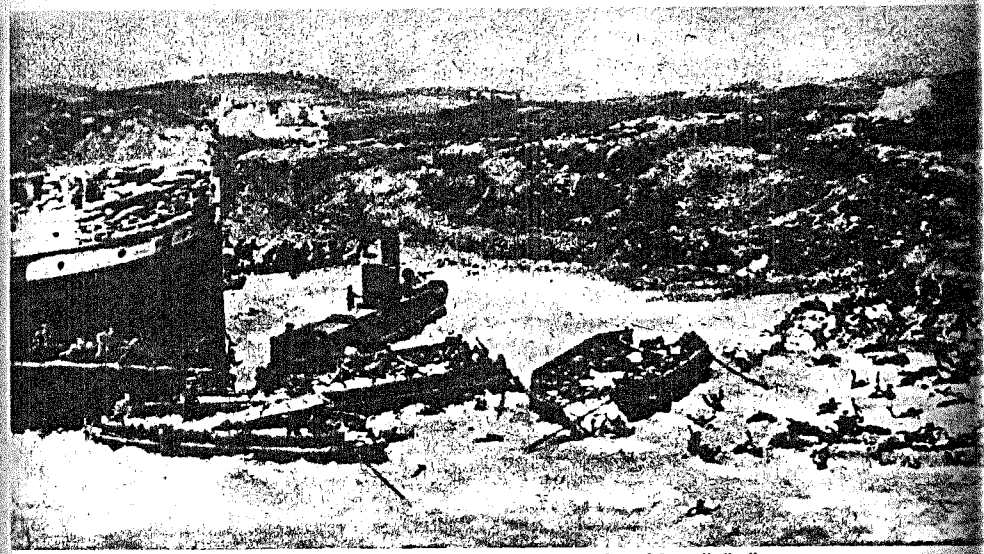
18 MART 1915... Çanakkale Boğazi'nin dayız. Henüz gün ağarmamış, vakit gecenin bir buçuğu... Nusret mayın gemisi bütün ışıkları karartılmış, ağır ağır, Rumeli kıyısını çok yakından takip ederek sessizce Boğaz'dan aşağıya doğru inmekte... Kumandan Yüzbaşı Hakkı Efendi, az evvel önünden sürünürcesine geçtikleri Kilitbahir kalesinin ne kadar geride kaldığını hesaplıyor... Birazdan, mevcut mayın hatlarımızı kurtaracak ve az sonra da Anadolu yakasına Erenköy'e doğru dönecekler.

Gemide, elde son kalan 26 adet Türk yapısı mayın var. Bunlar, büyük bir dikkat ve gizlilikle 17'yi 18'e bağlayan gece Nara mayın grubundan gemiye yüklendiler. Mayın Grup Komutanı Binbaşı Nazmi Bey de bu mayınları bizzat dökmek için geminin içinde bulunuyor.

İtilâf devletlerinin Çanakkale ve İstanbul boğazlarını açmak maksadıyla teşkil ettikleri İngiliz ve Fransız filolarından müteşekkil büyük armada, 17 mart akşamı Karanlık Liman'da son bir defa daha yaptırdığı mayın taraması ile bu tarama sonunda filonun mayın tarama uzmanı olan

binbaşının verdiği temiz raporundan aldıkları emniyet hissi ve ertesi gün kazanmayı düşündükleri zaferin tatlı hayalleriyle uykuya dalmışken, Nusret mayın gemisi, mayın manialarımızla Rumeli kıyısı arasındaki dar bir deniz şeridini büyük bir soğukkanlılıkla aşarak, iskele tarafa dönüş yaptı... Tehlike henüz bitmemişti, şimdi de düşmanın karakol yapan gemilerine yakalanmak ihtimali vardı. Ayrıca, mayınlar döküldükten sonra yine aynı yoldan dönmek ve biraz evvel başarı ile geçtikleri 9 sıra hâlindeki mayın hatlarımızı tekrar aşarak limana varmak cesaret, azim ve soğukkanlılık istiyordu.

Çanakkale Boğazi'nin savunmasına, varını yoğunu ortaya koyarak katılan Türk denizcileri, ellerindeki bu son imkânı kullanmak için günlerdir sabırsızlanıyorlardı. Çünkü daha evvel Erenköy körfezine döküldükleri mayınları düşman donanması sahil bataryalarımızın şiddetli ateşine rağmen, kendi mayın arama - tarama gemilerine her defasında taratıyor ve boğazın en geniş yeri olan bu kısımda manevra yaparak sahil bataryalarımıza karşı 'atış nizamı alıyorlardı. Niyetleri, bu batarya-

Düşman birliklerinin yaptığı çıkarmadan bir görünüş.

ları top ateşi ile susturduktan sonra, geri kalan yukarı kısımdaki diğer mayınları da tarayıp Marmara'ya geçmekti.

Bu durum, düşman donanmasının 25 şubat ve 12 marttaki bir nevi yoklama ve egzersiz şeklindeki hücumlarından anlaşılıyordu. Çünkü, düşmanın bu saldırıları sırasında gemilerinin hareketleri dikkatle incelenmiş ve manevra yaptıkları yerler tesbit edilmişti. Meselâ, ön hatta bulunan bir gemi yaralanır ve atış kabiliyetini kaybederse, yerini arkadaki hatta bulunan diğer bir gemiye bırakmakta, yahut en fazla ateş eden ön hat gemileri, top namluları fazla kızıp da zivanalarının bozulmaması için arka hattaki gemilerle yerlerini değiştirmekte ve bütün bu manevralar Erenköy körfezinde yapılmakta idi. Böylece hazırlık harekâtı, İngilizler'den fazla Türkler'in işine yaramış, İngiliz arama - tarama gemilerinin son faaliyetleri ve taradıkları sahalara dikkatle takip edilmişti. Bu arada düşman da, sahil bataryalarımızın yerini tesbit etmiş bulunuyordu. Bu bataryalar iki ana grup hâlinde toplanmış durumdaydı; en önemlileri:

1. **Methâl Bataryaları:** Rumeli kıyısında

Ertuğrul ve Seddülbahir, Anadolu kıyısında Orhaniye ve Kumkale tabyalarından;

2. **Merkez Bataryaları:** Rumeli kıyısında Namazgâh, Hamidiye, Yıldız, Mecidiye; Anadolu kıyısında ise Çimenlik, Hamidiye, Dardanos ve Mesudiye tabyalarından müteşekkildi.

Ayrıca sonradan getirilen seyyar bataryalar da bu tabyalar arasında boşlukları kapatacak ve sırt gerilerinden görünmeyecek şekilde yerleştirilmişlerdi. Zaman zaman mevkiileri değiştiği için düşmanın tahrip etmekte zorluk çektiği ve mayın tarama gemilerine de aman verilmeyen bu bataryalardı. Hattâ 25 şubatta mayın tarayan 7 gemiden 4'ünü batırılmışlar, onları destekleyen Ametist kruvazörünü de ağır yaralı olarak çekilmeye mecbur etmişlerdi. Bu bataryalar genellikle buldukları yerlere göre, Rumeli kıyısında Değirmendere, Havuzlar, Soğanlıdere ve Tenkerdere grupları ile Anadolu yakasında Nara, Erenköy ve İntepe grupları idi.

Methal ve Merkez bataryalarımızın durumuna gelince... Bunların cephaneleri sayılı ve özellikle atış mesafeleri kısa idi. Düşman, menzillerine girinceye kadar

1915

Yazan : MİDHAT SERTOĞLU

MADDE KATILIM ANKİTAN
SONRA GELİPİ HÖRİTMAN
22 MAYIS 2001

ÇANAKKALE CEPHESİ

Deniz Savaşları. Birleşik İngiliz - Fransız donanması Muarız körfezine çekilip beklemeye başladıktan sonra, 13 ocak 1915 tarihinde Londra'da toplanan savaş meclisi Çanakkale boğazının denizden donanma kuvvetiyle zorlanıp geçilmesine karar verdi. Çünkü boğazın kuvvetli bir donanmanın taarruzuna karşı yeteri kadar tahkim edilmemiş olduğunu bildikleri gibi, Balkan Savaşı'nda uğradığı yenilgi dolayısıyla Türk ordusu hakkında yanlış bir intiba edinmiş bulunuyorlar ve bu yüzden pek ciddi bir mukavemetle karşılaşacaklarını sanmıyorlardı.

Düşman donanması, 19 şubat 1915 tarihinde kesin hücumu geçti. Ertuğrul ve Orhaniye tabyaları, menzilleri dışındaki mesafeden şiddetli bir bombardıman altına alındı. Bombardıman kısa aralıklarla 7 saat sürdü. Sonra donan-

ma ilerledi. Lâkin Türk bataryalarının menziline girer girmez ateşle karşılandılar. Ertuğrul tabyasının bir mermisi Fransızlar'ın Vengeance zırhlısının arka tarafına indi. Aynı zamanda İngilizler'in meşhur Agamennon zırhlısı Orhaniye tabyasından hatırı sayılır bir isabet aldı. Düşman bunun üzerine daha yakın mesafeden şiddetli bir bombardımana başladı. Bu göz açtırmıyan, dörder saniye fasıllı cehennemî salvolar altında Türk topçusu görevini soğuk kanlılıkla yapıyor ve isabetli atışlarına devam ediyordu. Düşman; bu yüzden daha fazla ilerleyemiyerek saat 18 de ateş kesti ve çekildi.

Taarruz, 25 şubatta tekrarlandı. Saat 10 da en uzak mesafeden şiddetli ve ezici bir ateş başladı. Bir süre sonra menzile içine girmeye teşebbüs eden Agamennon zırhlısı Orhaniye tabyasından ateş altına alınıp ciddi şekilde hasar gördü-

ğünden Gaulois zırhlısının yardımıyla geri çekilmeye mecbur kaldı. Bu sefer Suffren, Vengeance, Charlemagne ve Cornwallis zırhlıları hep birden ileri sürüldü. Queen Elizabeth adlı İngiliz dret-notu, otuz sekizlik müthiş toplarıyla Ertuğrul tabyasını ateş altına almıştı. Düşman, bir süre bombardımana devam ettikten sonra, Bozcaada istikametinde çekilerek gece uzaktan tâciz ateşine devam etti. Ancak bu ağır bombardımanlar boğazın dış savunma tabyalarını kullanılmaz hâle getirdiğinden bunlar terk edilip orta ve iç savunmaya geçilmeye karar verildi. O gece düşman Kumkale ve Seddülbahir'e asker çıkarıp buradaki savunma tertibatını tamamen tahrib ettikten sonra çekildi. Sonra orta ve iç

savunma hatlarımıza sokulmak ve bunları da tahrip etmek için mayın tarhalarını temizlemeye başladı. Türk topçusu, bu faaliyeti engellemekteydi. Bu yüzden düşman evvelâ onları susturmaya karar verdiğinden 2 mart 1915 günü beş zırhlı, iki kruvazör ve beş torpidobot tabyalara karşı ateşe başladılar. Cornwallis zırhlısı bu sırada aldığı ağır bir isabet yüzünden savaştan çekildi. 5 martta beş zırhlı, bir kruvazör ve bir torpidobot, Seddülbahir'i şiddetle dövmeye başladı. Sonra Seddülbahir ve Kumkale'ye çıkarma yaptılarsa da, Türk piyadesi karşısında ilerleyemediler ve o gece süngü hücumu ile denize döküldüler.

Düşman bundan sonra savaş hedefi

Gelibolu'da cepheye giden bir Türk birliği.

BİR ÇANAKKALE ŞEHİDİNİN SON MEKTUBU

101 KARİM 1993

(Mektubu yazan;
ihtiyat zabıt
(yedek subay)
namzedi Edhem,
İstanbul Hukuk
Fakültesi son
sınıfına devam
ederken aynı
zamanda **Beyazıt
Numune Mektebi**'nde
öğretmendi (1912).
Gönüllü olarak
katıldığı Çanakkale
Savaşı'nda bu
mektubu yazdıktan
sonra şehitlik
mertebesine
yükselmiştir).

Şehid Muallim Edhem
(Fotograf: Harp Mecmuası, 1915, No. 22, sayfa 351)

27 Nisan 2014

- 2819 TURGUT, Mehmet. Contributions of medical students at the Gallipoli in World War I. *Child's Nervous System*, 26 xi (2010) pp.1477-1479. *Çanakkale Med. 030748*
- 2797 NANDA, Anil & others. Gallipoli: intercontinental leadership through the prism of Atatürk, Churchill, and Gandhi. *World Neurosurgery*, 79 i (2013) pp.35-39. *Çanakkale Med. 030748*

YARDE YAYIMLANDIKTAN
GELEN DOKÜMAN

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

12219 ERICKSON, Edward J. *Gallipoli: the Ottoman
campaign*. Barnsley: Pen & Sword Military, 2010.
271pp. ("This is the campaign as the Turks understand
it and it tells their story.")
Çanaklılık M.
030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

12234 TRAVERS, Tim. *Gallipoli 1915*. [New ed.]. Stroud:
Tempus, 2004. 415pp. (A modest attempt to use
Ottoman/Turkish sources [military archives in Ankara]
for the first time to present a more balanced account.)
[First published 2001. Reprinted 2009.]
Çanaklılık M.
030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

2501 VAN DER VAT, Dan. Winston Churchill's greatest
failure: the Dardanelles disaster in 1915. *Turkish
Area Studies Review: Bulletin of the Turkish Area
Study Group*, 16 (2010) pp.27-32. Abstract of paper
given at 2010 TASG Symposium.
Çanaklılık M.
030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

12339 TURGUT, Mehmet. Contributions of medical students
at the Gallipoli in World War I. *Child's Nervous
System*, 26 xi (2010) pp.1477-1479.
Çanaklılık M.
030748

MADDE YAYIMLANDIKTAN
KEMAL KOÇ'A GELEN DOKÜMAN

030748 ÇANAKKALE MUHAREBELERİ
KEMAL KOÇ, *I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale
Boğazı ve Marmara'da denizaltı
muharebeleri*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar
Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2012

28 Aralık 2012

ÇANAKKALE MUHAREBELERİ

-
- 1 CELAL MAT, Türk romanında Çanakkale muharebeleri ve Çanakkale muharebelerini konu alan romanların eğitime etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2006

 - 2 LOKMAN ERDEMİR, Sebep ve sonuçlarıyla Çanakkale Savaşları (sosyal tarih açısından), Marmara Üniversitesi, Doktora, 2008

 - 3 MUSTAFA DURAN, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde Çanakkale muharebeleri ve etkileri, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

21 Ocak 2016

3398 BECHER-ÇELİK, Silvana. *Der Geist von Çanakkale weht bis heute. Türkische Freitagspredigten als Spiegel religiösen und nationalen Selbstverständnisses in der laizistischen Republik-Türkei.* Berlin: EB-Verlag, 2012 (Bommer Islamwissenschaftliche Hefte, 26). 115 pp.

Çanakkale M.
030748